

OPINIA ZEWNĘTRZNA

Autor wskazany przez Wojciecha Wilka, Wiceprzewodniczącego Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka

**Prof. dr hab. Mariusz Jabłoński
Katedra Prawa Konstytucyjnego
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Uniwersytet Wrocławski**

Warszawa, 6 czerwca 2017 r.

Opinia na temat zgodności z Konstytucją RP poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw [druk sejmowy 1491] w zakresie zgodności z Konstytucją RP umocowania Ministra Sprawiedliwości do powoływania prezesów sądów bez udziału organów samorządu sędziowskiego i zgodności z Konstytucją RP powoływania na prezesów sądów sędziów z innych sądów

Spis treści:

- A. Teza opinii
 - B. Tezy szczegółowe
 - 1. Zakres i charakter proponowanych zmian wraz z uzasadnieniem projektu
 - 2. Analiza merytoryczna
 - 2.1. Zagadnienia wstępne
 - 2.2. Naruszenie art. 10 w związku z art. 173 i 178 Konstytucji RP
 - 2.3. Naruszenie art. 10 Konstytucji RP w związku z zasadą współdziałania władz (Preambuła do Konstytucji RP)
 - 2.4. Niekonstytucyjność procedury powoływania na prezesów sądów sędziów z sądów niższej instancji
 - 3. Konkluzja
- Załącznik: Ewolucja postanowień ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych –

powoływanie i odwoływanie prezesów

A. Teza podstawowa opinii

Proponowana treść rozwiązań art. 23 – 25 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych w wersji przyjętej w poselskim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw [druk sejmowy 1491] - narusza w rażący sposób postanowienia Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku.

B. Tezy szczegółowe:

A. Umocowanie Ministra Sprawiedliwości do swobodnego powoływania prezesów sądów bez opiniowania kandydatów przez organy samorządu sędziowskiego, narusza art. 10 w związku z art. 173 i 178 Konstytucji RP, jak również jest sprzeczne z art. 10 Konstytucji RP w związku konstytucyjną zasadą współdziałania władz (zasadą wynikającą z treści Preambuły do Konstytucji RP);

B. Kompetencja Ministra Sprawiedliwości w zakresie powoływania na prezesów sądów sędziów z sądów niższej instancji jest sprzeczna z treścią art. 179 i 186 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 10 Konstytucji RP w związku z zasadą współdziałania (zasadą wynikającą z treści Preambuły do Konstytucji RP).

1. Zakres i charakter proponowanych zmian wraz z uzasadnieniem projektu

Zgodnie z treścią art. 1 pkt 6) poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw art. 23-25 otrzymują brzmienie:

„Art. 23 § 1. Prezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego lub sądu okręgowego. Po powołaniu Minister Sprawiedliwości przedstawia prezesa sądu apelacyjnego właściwemu zgromadzeniu ogólnemu sędziów apelacji.

§ 2. Wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego lub sądu okręgowego, na wniosek prezesa tego sądu.

Art. 24 § 1. Prezesa sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, okręgowego lub rejonowego. Po powołaniu Minister Sprawiedliwości przedstawia prezesa sądu okręgowego właściwemu zgromadzeniu ogólnemu sędziów okręgu.

§ 2. Wiceprezesa sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, okręgowego lub rejonowego, na wniosek prezesa tego sądu.

Art. 25 § 1. Prezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu okręgowego lub rejonowego. Po powołaniu Minister Sprawiedliwości albo prezes przełożonego sądu apelacyjnego lub okręgowego przedstawia prezesa sądu rejonowego zebraniu sędziów tego sądu.

§ 2. Wiceprezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu okręgowego lub rejonowego, na wniosek prezesa tego sądu”;

Ponadto w treści art. 27 projektu wskazuje się, że:

„§ 1. Prezes i wiceprezes sądu może być odwołany przez Ministra Sprawiedliwości w toku kadencji w przypadku:

- 1) rażącego lub uporczywego niewywiązywania się z obowiązków służbowych;
- 2) gdy dalsze pełnienie funkcji z innych powodów nie da się pogodzić z dobrem wymiaru sprawiedliwości;
- 3) stwierdzenia szczególnie niskiej efektywności działań w zakresie pełnionego nadzoru administracyjnego lub organizacji pracy w sądzie lub sądach niższych;
- 4) złożenia rezygnacji z pełnionej funkcji.

§ 2. Odwołanie prezesa lub wiceprezesa sądu następuje po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa. Zamiar odwołania, wraz z pisemnym uzasadnieniem, Minister Sprawiedliwości przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa w celu uzyskania opinii.

§ 3. Występując o opinię do Krajowej Rady Sądownictwa Minister Sprawiedliwości może zawiesić prezesa lub wiceprezesa w pełnieniu czynności. Przepis art. 22b § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 4. Niewydanie opinii przez Krajową Radę Sądownictwa w terminie trzydziestu dni od przedstawienia przez Ministra Sprawiedliwości zamiaru odwołania prezesa albo wiceprezesa sądu nie stoi na przeszkodzie odwołaniu.

§ 5. W przypadku złożenia przez prezesa albo wiceprezesa rezygnacji z pełnionej funkcji w toku kadencji, Minister Sprawiedliwości odwołuje go bez zasięgania opinii, o której mowa w § 2”.

Jak wskazuje się w uzasadnieniu do projektu: „Projektowana nowelizacja ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw zakłada realizację kilku zasadniczych celów, w szczególności zaś zmierza w kierunku: zmiany modelu powoływania prezesów oraz wiceprezesów sądów w kierunku zwiększenia wpływu Ministra Sprawiedliwości na obsadę stanowisk związanych z zapewnieniem właściwych warunków administracyjnych sądom powszechnym.

Zmiany zaproponowane w art. 23-25 u.s.p. nakierowane są na stworzenie nowego modelu powoływania prezesów sądów powszechnych poprzez zwiększenie swobody Ministra Sprawiedliwości, jako organu odpowiadającego za zapewnienie właściwego funkcjonowania sądownictwa powszechnego w wymiarze administracyjnym. Projektowane regulacje przewidują odstąpienie od dotychczasowego, etapowego modelu powoływania prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych po uzyskaniu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów apelacji – w przypadku stanowiska prezesa sądu apelacyjnego lub zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu – w przypadku stanowiska prezesa sądu okręgowego, a w przypadku negatywnej opinii tych organów samorządu sędziowskiego, po uzyskaniu pozytywnej opinii Krajowej Rady Sądownictwa, która w obecnym stanie prawnym negatywną opinią, może zablokować możliwość powołania na stanowisko prezesa sądu apelacyjnego lub okręgowego kandydata wybranego przez Ministra Sprawiedliwości. Wedle proponowanych przepisów Minister Sprawiedliwości będzie powoływał prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych bez konieczności uzyskiwania opinii o ich kandydaturach. Jednocześnie Minister Sprawiedliwości, po dokonaniu powołania, będzie dokonywał prezentacji powołanych prezesów właściwym organom samorządu sędziowskiego – odpowiednio zgromadzeniu ogólnemu sędziów apelacji oraz zgromadzeniu ogólnemu sędziów okręgu.

Jednocześnie przewiduje się, dla wzmocnienia nadzoru zewnętrznego sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości, odstąpienie od zasady powoływania prezesa sądu rejonowego przez prezesa właściwego sądu apelacyjnego z zastosowaniem tożsamej procedury opiniowania kandydata, jak w przypadku kandydatów na prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych, na rzecz powołania go przez Ministra Sprawiedliwości i prezentowania jego osoby (przez Ministra

Sprawiedliwości, ewentualnie prezesa przełożonego sądu apelacyjnego albo okręgowego) zebraniu sędziów danego sądu rejonowego.

Kierunkowo tożsame zmiany zaproponowano w odniesieniu do powoływania wiceprezesów sądów. Zrezygnowano bowiem z zasięgania opinii właściwych kolegiów sądów o kandydatach oraz opinii prezesa sądu apelacyjnego w odniesieniu do kandydata na wiceprezesa sądu okręgowego oraz prezesa sądu apelacyjnego, w odniesieniu do kandydata na wiceprezesa sądu rejonowego. Poszerzono przy tym przesłanki podmiotowe, jakie spełniać muszą kandydaci, spośród których dojść może do wyboru wiceprezesa, zastępując związanie koniecznością wyboru sędziego danego sądu, możliwością wyboru sędziego dowolnego sądu apelacyjnego lub okręgowego, w odniesieniu do stanowiska wiceprezesa sądu apelacyjnego, sędziego dowolnego sądu apelacyjnego, okręgowego lub rejonowego, w odniesieniu do stanowiska wiceprezesa sądu okręgowego oraz sędziego dowolnego sądu okręgowego lub rejonowego, w odniesieniu do stanowiska wiceprezesa sądu rejonowego. Powołanie wiceprezesa sądu rejonowego powierzono nadto Ministrowi Sprawiedliwości, w miejsce prezesa właściwego sądu apelacyjnego.

Kolejno, w nowelizowanym art. 27 u.s.p., przewidziano zmianę zasad odwoływania prezesów i wiceprezesów sądów poprzez doprecyzowanie katalogu przesłanek uprawniających Ministra Sprawiedliwości do wydania decyzji w tym przedmiocie. Obok dotychczasowej przesłanki rażącego niewywiązywania się z obowiązków służbowych proponuje się wprowadzenie w art. 27 § 1 pkt 1 u.s.p. możliwości odwołania również w sytuacji uporczywego niewywiązywania się z obowiązków służbowych. W tym drugim przypadku odwołanie prezesa sądu będzie dopuszczalne w razie stwierdzenia niewykonywania obowiązków służbowych w sposób powtarzający się, w szczególności w razie celowego ignorowania wyraźnych zarządzeń nadzorczych wydawanych w ramach nadzoru zewnętrznego lub wewnętrznego. Projekt przewiduje też możliwość odwołania prezesa sądu w razie stwierdzenia szczególnie niskiej efektywności działań w zakresie pełnionego nadzoru administracyjnego lub organizacji pracy w sądzie lub sądach niższych (art. 27 § 1 pkt 3 u.s.p.). Dotychczas efektywność działań prezesa sądu nie była oceniana – projekt ma na celu zapalenie tej luki. Efektywność działań prezesa podlegać będzie weryfikacji w szczególności w ramach dokonywania ocen informacji

rocznych

o działalności sądów, co przewiduje się w projekcie w ramach nowelizacji art. 37g § 1 pkt 1 u.s.p. i art. 37h u.s.p. Odwołanie prezesa, jako środek najdalej idący, przewidziany jest tylko dla sytuacji, w której zostanie stwierdzony brak efektywności w stopniu szczególnym, tj. wyjątkowym na tle działalności innych prezesów sądów kierujących porównywalnymi jednostkami.

W celu zwiększenia skuteczności nadzoru zewnętrznego sprawowanego przez Ministra Sprawiedliwości projekt zakłada rozszerzenie uprawnień Ministra o uprawnienie do odwołania również prezesa lub wiceprezesa sądu rejonowego – w obecnym stanie prawnym Minister jest uprawniony tylko do odwołania prezesa lub wiceprezesa sądu apelacyjnego i okręgowego. Ponadto, z tego samego względu, przewiduje się rezygnację z wiążącego charakteru negatywnej opinii Krajowej Rady Sądownictwa[a] w przedmiocie zamiaru odwołania prezesa lub wiceprezesa sądu.

Proponuje się, by z chwilą wystąpienia o opinię do Krajowej Rady Sądownictwa, odwoływany prezes czy wiceprezes mógł być zawieszony w pełnieniu czynności (art. 27 § 3 u.s.p.). Pozwoli to uniknąć sytuacji, kiedy pracę sądu kontroluje osoba, co do której istnieje co najmniej uzasadnione podejrzenie niekompetencji. Taki stan rzeczy negatywnie wpływa bowiem na autorytet sądu. Ponadto, dalsze pełnienie obowiązków przez osobę, co do której Minister zakomunikował zamiar odwołania, negatywnie wpływa na wykonywanie pracy przez sąd, którego to dotyczy”.

2. Analiza merytoryczna

2.1. Zagadnienia wstępne

Już na początku rozważań trzeba podnieść, że w treści Konstytucji RP brak jest odpowiedniego umocowania Ministra Sprawiedliwości jako organu władzy wykonawczej do wykonywania kompetencji nadzorczych, w tym oczywiście nadzoru administracyjnego względem sądów powszechnych. W praktyce mogłoby to wskazywać na zasadność ustawowego wyeliminowania takiej kompetencji, tak jak ma to miejsce w przypadku sądów administracyjnych, gdzie to Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego sprawuje nadzór zwierzchni nad ich działalnością. Wydaje się, a przynajmniej takie jest moje zdanie, że jedynie brak szerszej dyskusji nad pozycją ustrojową Ministra Sprawiedliwości, jak również relacji władzy wykonawczej

z władzą sądowniczą, a także niejako automatyczne powielanie rozwiązań obowiązujących w latach poprzednich w odniesieniu do sądów powszechnych, doprowadziły w sumie do tego, iż pewne kompetencje Ministra – choć z istotnymi modyfikacjami – powtarzane były w kolejnych nowelizacjach ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych. Znaczna ich część została pozytywnie zweryfikowana w dotychczasowym orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego i ta kwestia, przynajmniej co do zasady nie podlega ocenie z punktu widzenia konstytucyjności. Nie oznacza to jednak, że kolejne propozycje rozwiązań rozszerzających charakter i zakres kompetencji Ministra Sprawiedliwości wobec organów władzy sądowniczej i samych sędziów, muszą być zgodne z postanowieniami Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku.

Co więcej, należy podkreślić, że dotychczasowe orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego nie doprowadziło do czytelnego zdefiniowania granicy między nadzorem jurysdykcyjnym i administracyjnym (zewnętrznym i wewnętrznym), a przede wszystkim wskazania dokładnie sytuacji, w których realizacja przez Ministra Sprawiedliwości kompetencji nadzorczych wpływa lub może wpływać bezpośrednio lub pośrednio na działalność orzeczniczą sędziego i sądu powszechnego w ogóle. Analiza taka musi być więc dokonywana *in concreto*, tzn. każdorazowo w odniesieniu do przedstawianej propozycji zmian w treści ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych i ewentualnie innych niektórych ustaw. Jednocześnie podnieść trzeba, że odwoływanie się do wykładni historycznej, a w szczególności do rozwiązań konstytucyjnych obowiązujących w okresie ostatnich blisko 100 lat jest – co do zasady – chybione lub służy jedynie przedstawieniu pewnej zeszłej praktyki. Jeszcze raz bowiem podnieść trzeba, że rozwiązania, które istniały w okresie poprzedzającym wejście w życie Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku nie mogły być przecież analizowane z punktu widzenia obowiązujących jej postanowień.

Analiza ta, szczególnie istotna z punktu widzenia treści art. 2 oraz art. 10 w związku z art. 173 i 178 Konstytucji RP i dotychczasowego orzecznictwa (m.in. wyroku TK z 14 kwietnia 1999 r., K 8/99), musi uwzględniać fakt, iż ingerencja organów władzy wykonawczej w sferę funkcjonowania władzy sądowniczej może być dokonywana w ściśle określonych przypadkach wynikających z realnie istniejącej konieczności w demokratycznym państwie i co do zasady musi mieć charakter

wyjątkowy, a nie permanentny. Analiza ta obok odwołania się do zasad demokratycznego państwa prawa i podziału władz, a także gwarancji potwierdzonych w treści art. 173 i 178 Konstytucji RP wymaga uwzględnienia również innych postanowień konstytucyjnych. W tym zakresie istotne staje się podkreślenie faktu nie tylko konstytucjonalizacji pozycji i kompetencji Krajowej Rady Sądownictwa (w szczególności konieczności uwzględnienia treści art. 186 Konstytucji), konstytucyjnych gwarancji niezależności i niezawisłości sądów i sędziów (art. 179, 180, 181 Konstytucji) oraz stale podkreślanych w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego po 1997 roku zasad współdziałania władz, a także rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych, w tym przypadku sądów powszechnych, które wynikają z treści Preambuły do Konstytucji RP.

2.2. Naruszenie art. 10 w związku z art. 173 i 178 Konstytucji RP

Nie budzi wątpliwości, że proponowana zmiana jest kolejnym krokiem zmierzającym do rozszerzenia zakresu nadzoru administracyjnego Ministra Sprawiedliwości, który wprowadzie już od kilku lat nie jest opatrzony przymiotnikiem zwierzchni, ale jak widać z założeń projektu ustawy, będzie on – w razie jego uchwalenia – wykraczać nawet poza rozwiązania istniejące w okresie PRL-u, a więc epoce, w której funkcjonowanie władzy opierało się na zasadzie jedynowładztwa. W ramach demokratycznego państwa prawa, w którym fundamentem jest zasada podziału władz, konkretyzowanych przez pozostałe przepisy Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku zaproponowane w projekcie poselskim rozwiązania są iście „nowatorskie”, jeżeli weźmiemy pod uwagę nie tylko orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego z ostatnich kilkunastu lat, ale skutki i kierunki proponowanych zmian.

Mając na względzie „wycinkowo” analizowane orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego, a przede wszystkim jego rozstrzygnięcia w sprawach K 31/12 i wcześniejsze: K 27/12, K 45/07, K 40/07, Kp 2/05, można byłoby twierdzić, że sprawa konstytucyjności realizacji przez Ministra Sprawiedliwości kompetencji nadzorczych nad sądami została w dostateczny sposób wyjaśniona.

W rzeczywistości rozstrzygnięto jedynie pewne wątpliwości, które rozpatrywane były w odniesieniu do konkretnych rozwiązań, obowiązujących w momencie wyrokowania.

W żadnym razie nie oznacza to, że kolejne zmiany w istotny sposób nie będą modyfikować wcześniejszej oceny, szczególnie jeżeli dodatkowo uwzględnimy fakt, że stanowią one odwzorowanie rozwiązań, które już w przeszłości uznane zostały przez Trybunał Konstytucyjny za niekonstytucyjne (tzw. wtórna niekonstytucyjność).

Z tego też powodu dziwi brak jakichkolwiek argumentów (przesłanek) zaprezentowanych przez wnioskodawcę w uzasadnieniu do projektu, które choćby w minimalny sposób definiowałyby dopuszczalność wprowadzenia części przedstawionych rozwiązań. Informacja o tym, że planowane zmiany mają na celu „zwiększenie swobody Ministra Sprawiedliwości, jako organu odpowiadającego za zapewnienie właściwego funkcjonowania sądownictwa powszechnego w wymiarze administracyjnym”, nie łączy się z analizą całości istniejących mechanizmów równowagi kompetencji poszczególnych organów władzy, kultury prawnej, poszanowania i powagi dla działania konkretnych organów, praktyki oraz przesłanek determinujących pierwotne przyjęcie oraz funkcjonowanie pewnych modeli rozwiązań systemowych znanych polskiemu porządkowi prawnemu. W takim ujęciu nawet odwołanie się do funkcjonowania pewnego rozwiązania w innym demokratycznym porządku prawnym, bez szerszej analizy systemowej, tworzy przekonanie, że konkretny mechanizm może być przeniesiony na grunt rozwiązań rodzimych. Pomijając szersze odniesienie do specyfiki konkretnych systemów europejskich, co wymagałoby przygotowania kilkuset stronicowej analizy, konieczne jest wskazanie na te postanowienia Konstytucji RP, które muszą być uwzględnione w procesie definiowania zakresu i granic kompetencji Ministra Sprawiedliwości, tu w odniesieniu do zaproponowanych w procedowanym projekcie poselskim [art. 23-25 i 27 ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych].

Projektodawca, nie wskazując żadnych racjonalnych argumentów uzasadniających konieczność wprowadzenia fundamentalnych z punktu widzenia zasady podziału władz zmian, odwołując się jedynie do przesłanki „zwiększenia skuteczności nadzoru”, nie wykazuje też przesłanek, które potwierdzałyby istnienie realnej niezbędności wprowadzenia takich zmian.

Istota systemowej oceny istniejących lub proponowanych rozwiązań każdorazowo uwzględniać musi to, czy przez ustawodawcę zachowane zostały pewne minimalne standardy wyznaczone przez treść Konstytucji RP,

a w szczególności, czy zachowany został mechanizm zapewniający realną zdolność hamowania i powściągnięcia się organów państwa wchodzących w skład odrębnych władz. Nie ma przy tym potrzeby szerszego definiowania tutaj istoty zasady podziału władz. Wielokrotnie miało to miejsce w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego oraz stało się przedmiotem szeregu opracowań naukowych. Istotne w tym zakresie jest podniesienie, że w dotychczasowym orzecznictwie wskazuje się na konieczność zagwarantowania organom samorządu sędziowskiego udziału w procesie powoływania prezesów i wiceprezesów sądów powszechnych. Jak stwierdził Trybunał Konstytucyjny: „Prezesi i wiceprezesi sądów to osoby, które wykonują zarówno zadania w ramach wymiaru sprawiedliwości, jak i zajmują się administrowaniem sądami. Dualizm kompetencji prezesów i wiceprezesów sądów sprawia, że powinno się stworzyć gwarancje, żeby osoby te mogły wykonywać swoje kompetencje w zakresie administrowania w taki sposób, by ich działalność nie wpływała na sferę orzecznictwa i niezależność sądownictwa. Dlatego też w celu zagwarantowania niezależności sądów konieczne jest zapewnienie w ustawie odpowiedniego udziału samorządu sędziowskiego podczas powoływania i odwoływania prezesów sądów. Minister Sprawiedliwości, jako administrator wszystkich sądów, musi mieć także w tym procesie udział. Jego głos nie może być jednak dominujący, inaczej naruszałoby to zasadę niezależności sądu wyprowadzaną z zasady podziału władzy. Oddanie w tym wypadku kompetencji do powoływania i odwoływania prezesa w ręce organu administracji dopuszcza nieograniczony wpływ organu administracyjnego na czynności jurysdykcyjne przez obsadzanie stanowiska, z którym wykonywanie tych czynności jest związane. Praktycznie przekazuje zatem dotychczasowe uprawnienia samorządu sędziowskiego w ręce organu administracyjnego”.

Stanowisko powyższe wyrażone już w orzeczeniu K 11/93 kontynuowane było w kolejnych rozstrzygnięciach Trybunału [K 12/03, K 40/07 i K 45/07], co więcej wiąże się z oceną przedstawioną przez Trybunał w wyroku w sprawie Kp 1/15. W tej ostatniej sprawie dokonana została merytoryczna ocena sprawowania przez Ministra Sprawiedliwości zewnętrznego i wewnętrznego nadzoru administracyjnego nad sądami powszechnymi. Mając na względzie kompetencje prezesów sądów i ich rolę w zakresie sprawowania wewnętrznego nadzoru administracyjnego wyeliminowanie

dotychczasowych kompetencji organów samorządu sędziowskiego, które w minimalnym zakresie sprowadzały się do opiniowania kandydatury na stanowisko prezesa, prowadzi do wniosku, że „nowi” prezesi powoływani na podstawie zaproponowanych w projekcie rozwiązań stałoby się wyłącznie swoistego rodzaju „przedłużeniem” organu władzy wykonawczej (szczególnie, jeżeli weźmiemy pod uwagę inne zmiany proponowane w projekcie, a dotyczące kompetencji prezesa w zakresie powoływania przewodniczącego określonego wydziału mimo wydania przez kolegium negatywnej opinii; zniesienia obowiązku zasięgania opinii kolegium sądu w przypadkach powoływania sędziego wizytatora, przy wprowadzeniu takiego obowiązku względem Ministra Sprawiedliwości). Utraciliby więc charakter organu sądu, a mając na uwadze przedstawioną w projekcie procedurę ich odwołania, utraciliby charakter organu niezawisłego i niezależnego. W praktyce bliżej im będzie do organu politycznego (np. wojewody) niż do sędziego, objętego gwarancjami wskazanymi w Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku.

Co więcej, zachodzić może wątpliwość co do zasad i kryteriów, którymi kierować się będzie Minister Sprawiedliwości przy powoływaniu prezesów i wiceprezesów. Rzeczywistość funkcjonowania spółek Skarbu Państwa dostarcza nam wiele przykładów tzw. „prezesów przywożonych w teczce”, których jedynym walorem jest bliska znajomość z osobą Ministra, łącząca się najczęściej z pełną dyspozycyjnością oraz podległością. Z punktu widzenia łączenia przez prezesa sądu funkcji administracyjnych z funkcjami orzecznictwymi, jak również dysponowaniem uprawnieniami w zakresie wyznaczania składów orzekających tego rodzaju rozwiązanie jest nie tylko sprzeczne z treścią art. 10 Konstytucji RP, ale również art. 173 i 178 Konstytucji.

Mając powyższe na względzie nie budzi wątpliwości, że przedstawiona do opiniowania propozycja jest sprzeczna z treścią art. 10 w związku z art. 173 i 178 Konstytucji RP, nie tylko z uwagi na eliminację minimalnego standardu hamowania i powściągnięcia się organów państwa tworzących odrębne władze, ale przez upolitycznienie procedury powoływania i odwoływania prezesów sądów powszechnych.

2.3. Naruszenie art. 10 Konstytucji RP w związku z zasadą współdziałania

władz (Preambuła do Konstytucji RP)

Z treścią konstytucyjnej zasady podziału władz i zasady współdziałania (Preambuła do Konstytucji RP), wynika obowiązek (nakaz) kooperacji między organami władz (ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej), a jeszcze szerzej konstytucyjnie zdefiniowanych instytucji, którego istota sprowadza się do zagwarantowania aktywności każdej ze stron takiego współdziałania. Jak podkreśla się w orzecznictwie „Preambuła do Konstytucji zobowiązuje władze Rzeczypospolitej do współdziałania. Formuła ta zobowiązuje do wzajemnego poszanowania zakresu zadań konstytucyjnych organów państwa, ich kompetencji, nadto – do poszanowania godności urzędów i ich piastunów, wzajemnej lojalności, działania w dobrej wierze, informowania się o inicjatywach, gotowości do współdziałania i uzgodnień, ich dotrzymywania i rzetelnego wykonywania. Zbieżność celów jako wyraz idei współdziałania jest konsekwencją fundamentalnej zasady ustrojowej, wyrażonej w art. 1 Konstytucji, że «Rzeczpospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli». Na konstytucyjne organy państwa nałożony został obowiązek takich działań, by realizować dyrektywę ustrojową zawartą w art. 1 Konstytucji”.

Nie budzi wątpliwości, że podstawowym zadaniem ustawodawcy jest takie działanie, które prowadzi do wykreowania spójnie i racjonalnie działającego systemu rozwiązań ustrojowo-prawnych. W tym celu przede wszystkim konieczne jest wzięcie pod uwagę dwóch założeń fundamentalnych, którymi prawodawca powinien się kierować:

- postanowienia przez niego przyjmowane muszą być zgodne z treścią Konstytucji RP;
- stworzenie funkcjonalnego i efektywnie działającego aparatu publicznoprawnego, którego organy i instytucje wyposażone są w instrumenty umożliwiające jak najpełniejszą, a co za tym idzie jak najsprawniejszą i efektywną realizację nałożonych na nie zadań.

Zapewnienie współdziałania, jak również poszanowania zasady rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych, szczególnie tych, które zostały stworzone w celu realizacji i ochrony gwarantowanych przez Konstytucję wolności i praw jednostki należy do „wartości mających rangę konstytucyjną”. Jak wielokrotnie podkreślał Trybunał Konstytucyjny „wynika to jasno z tekstu wstępu do Konstytucji

(tzw. preambuły), w którym jako dwa główne cele ustanowienia Konstytucji wymieniono: zagwarantowanie praw obywatelskich oraz zapewnienie rzetelności i sprawności działania instytucji publicznych”.

Respektowanie zasady rzetelności i sprawności działania wymaga od prawodawcy przede wszystkim tego, aby zmieniając obowiązujące regulacje ustawowe (uchwalając nowe) miał na względzie konieczność zapewnienia istniejącym już instytucjom (organom) możliwość niezakłóconego (ciągłego) funkcjonowania. Ustawodawca musi wziąć pod uwagę w tym zakresie realny bilans „zysków i strat”, bazujący na analizie określającej zalety i wady ewentualnych zmian, które zostaną wprowadzone.

W tym zakresie konieczne jest przede wszystkim zdefiniowanie istoty i zakresu niedoskonałości obecnie istniejących rozwiązań oraz wykazanie, że nowe będą w tym zakresie rzeczywiście prowadziły do celów, które w sposób uzasadniony zostaną przedstawione, jako niezbędne do osiągnięcia. Cele takie nie mogą być wyłącznie doraźne, ale muszą uwzględniać niezbędną spójność i ciągłość funkcjonowania określonej struktury w przyszłości i to nie tylko na zasadzie bliżej nieskonkretyzowanych przepuszczeń, ale w oparciu o rzetelną ocenę znajdującą potwierdzenie w merytorycznych danych oraz obiektywnych symulacjach systemowych. Ich przygotowanie musi jednocześnie bazować na wiedzy uwzględniającej specyfikę konkretnej instytucji i to nie tylko w oparciu o ogólne dane statystyczne uzyskane w okresie, w którym obowiązują aktualne regulacje, ale przede wszystkim tych, które przygotowane zostaną na podstawie oceny tych, które mają obowiązywać. Brak takiego systemowego podejścia może, bowiem w pewnym (niewykluczone, że w niedługim) czasie doprowadzić do tego, że system taki przestanie sprawnie i rzetelnie funkcjonować ze względu na różnego rodzaju problemy organizacyjno-prawne.

Przygotowanie odpowiedniej regulacji wymaga więc wcześniejszego zbadania istniejących regulacji w oparciu o kilka kryteriów:

- przydatności, ocena dotyczy tego, czy wprowadzana regulacja może w praktyce doprowadzić do osiągnięcia zamierzonego celu. Ustawodawca zobowiązany jest więc za każdym razem badać, czy za pomocą danego ograniczenia uda się osiągnąć zamierzone skutki, czy dane unormowanie jest niezbędne dla ochrony interesu

publicznego, któremu ma służyć. Biorąc to pod uwagę konieczne jest poddanie ocenie, czy zakwestionowane uregulowanie jest niezbędne dla ochrony i realizacji interesu publicznego, z którym jest związane;

- konieczności (efektywności), ocena następuje w oparciu o wykazanie niezbędności ingerencji ustawodawcy w określoną sferę;

- proporcjonalności *sensu stricto*. W praktyce więc „chodzi o zastosowanie środków niezbędnych w tym sensie, że chronić one będą określone wartości w sposób, bądź w stopniu, który nie mógłby być osiągnięty przy zastosowaniu innych środków, a jednocześnie winny to być środki jak najmniej uciążliwe dla podmiotów, których prawa bądź wolności ulegają ograniczeniu”;

- przyjmowane rozwiązań wolnych od zarzutu dowolności i arbitralności.

Projektodawca musi też odnieść się do kwestii elementów identyfikujących znaczenie (istotę) interesu publicznego, uzasadniającego wprowadzenie konkretnych zmian.

Fundamentalnym jednak założeniem jest to, aby ustawodawca nie przyjmował takich regulacji, których efektem będzie „obniżenie dotychczasowego poziomu rzetelności i sprawności działania istniejącej instytucji publicznej”,

a w szczególności takich rozwiązań, które są w oczywisty sposób sprzeczne z Konstytucją RP. Jednocześnie wymóg sprawności działania instytucji publicznych wyklucza również przyjmowanie rozwiązań, których celem samym w sobie jest spowolnienie owego działania, bądź uzależniania jego tempa od przypadkowych okoliczności”.

Im szersze i głębsze jest konstytucyjne definiowanie gwarancji niezależności konkretnych organów tym ważniejsze – konieczne z punktu widzenia konstytucyjności konkretnych rozwiązań ustawowych – jest stworzenie mechanizmów, które spełniałyby przesłanki uznania ich za procedury tożsame z tymi, które zapewniają warunki takiej współpracy. W sytuacji, w której do tej pory istniały, a ich konstytucyjność była potwierdzana orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, inicjatywa ustawodawcy, której celem staje się ich wyeliminowanie wymaga gruntowanego wykazania zgodności proponowanych rozwiązań z Konstytucją RP.

W projekcie brak jest tego rodzaju uzasadnienia.

Mając na względzie przedstawione w projekcie poselskim rozwiązania trzeba

stwierdzić, że ich skutkiem stanie się wyeliminowanie istoty minimalnego standardu (mechanizmu), zapewniającego możliwość wykazania istnienia mechanizmu gwarantującego zapewnienie koniecznej równowagi władz w zakresie procedury powoływania prezesów i wiceprezesów sądu. Jeżeli bowiem założymy, że chodzi tu wyłącznie o sprawowanie tzw. nadzoru administracyjnego przez Ministra Sprawiedliwości, to kompetencja ta – dotycząc sędziego i sądów – musi być choćby w minimalnym zakresie realizowana przy współdziałaniu tego organu ze środowiskiem sędziowskim i organami sądów, jak również Krajową Radą Sądownictwa, która stoi na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów. Projektowane rozwiązania ze standardem takim zrywają, co prowadzi do naruszenia art. 10 Konstytucji RP w związku z wynikającą z treści Preambuły do Konstytucji RP zasadą współdziałania władz.

2.4. Niekonstytucyjność procedury powoływania na prezesów sądów powszechnych sędziów z sądów niższej instancji

Jak podkreślił Sąd Najwyższy „(...) istota powołania sędziego do pełnienia urzędu (z jednoczesnym wyznaczeniem mu miejsca służbowego) sprowadza się do nadania sędziemu inwestytury (imperium władzy sądowniczej), która stanowi nie tylko legitymację do sprawowania przez sędziego władzy sądowniczej, lecz także określa zakres sprawowania tej władzy. Istnieje bowiem ścisły związek między przyznaniem sędziemu prawa do „wymierzania sprawiedliwości” a koniecznością precyzyjnego (niebudzącego żadnych wątpliwości) ustalenia zakresu sprawowanej przez niego jurysdykcji. Tym samym sędzia nie jest powoływany przez Prezydenta RP do wymierzania sprawiedliwości *in abstracto*. Wręcz przeciwnie, skutkiem aktu wydanego przez Prezydenta RP na podstawie art. 179 Konstytucji jest powołanie sędziego jedynie do rozstrzygania przez niego konkretnych spraw, a więc wyznaczenie go do sprawowania wymiaru sprawiedliwości w ściśle oznaczonym obszarze jurysdykcyjnym. W związku z tym przyjmuje się, że akt powołania sędziego musi charakteryzować się takim stopniem precyzji, który byłby adekwatny do treści norm konstytucyjnych wynikających z art. 179 i 186 ust. 1 Konstytucji RP. Dlatego w myśl przepisów ustawowych regulujących ustrój sądów powszechnych, jak również w świetle utrwalonej praktyki, w akcie powołania do pełnienia urzędu na stanowisku

sędziowskim każdorazowo określa się rodzaj, szczebel i siedzibę sądu, do którego sędzia jest powoływany. Przyjęta w tym zakresie konstrukcja rodzi, więc konieczność przypisania sędziemu przez Prezydenta RP (w akcie powołania) określonego stanowiska i miejsca służbowego. Bez wskazania tych elementów sprawowanie urzędu sędziowskiego nie jest możliwe. Skoro powołanie przez Prezydenta RP na urząd sędziego nie jest mianowaniem tej osoby sędzią „w ogóle” (a więc sędzią wszystkich sądów znajdujących się na terytorium RP), ale powołaniem jej na konkretne stanowisko sędziowskie (w obrębie jednego, wybranego sądu), to wskutek aktu powołania sędzia jest uprawniony do orzekania wyłącznie w tym sądzie, do którego został powołany. Innymi słowy, jeśli miejscem służbowym sędziego jest konkretny sąd, obejmujący określony obszar jurysdykcyjny (art. 10 Prawa o u.s.p.), w którym sędzia może sprawować wymiar sprawiedliwości (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 stycznia 2009 r., K 45/07), to powołana przez Prezydenta RP i wyposażona w imperium władzy sądowniczej osoba, nie może skutecznie sprawować wymiaru sprawiedliwości poza tak rozumianym miejscem służbowym, bowiem poza tym miejscem (poza obszarem przypisanej sędziemu jurysdykcji) taka osoba nie jest podmiotem uprawnionym do orzekania, a zatem nie uosabia „właściwego sądu” w znaczeniu, jakie temu pojęciu przypisuje art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie, z którym każdy ma prawo do sprawiedliwego i jawnego rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki przez właściwy, niezależny, bezstronny i niezawisły sąd. W świetle powyższych rozważań nie może ulegać wątpliwości, że ustawowa regulacja art. 75 § 2 pkt 1 i § 3 Prawa o u.s.p. w zakresie, w jakim powierza Ministrowi Sprawiedliwości samodzielną kompetencję do podejmowania decyzji w procedurze przeniesienia sędziego na inne miejsce służbowe bez jego zgody, z pominięciem udziału innych organów władzy państwowej (Prezydenta RP) a przede wszystkim z pominięciem organu władzy sądowniczej to jest Krajowej Rady Sądownictwa, nie odpowiada wzorcom ustrojowym określonym w art. 179 i art. 186 ust. 1 Konstytucji RP”.

Uważam, że stanowisko to pozostaje aktualne i adekwatne do wykazania niekonstytucyjności rozwiązań proponowanych w projekcie poselskim, a dotyczących kompetencji Ministra Sprawiedliwości w zakresie powoływania sędziów sądów rejonowych na stanowisko prezesa sądu okręgowego oraz sędziów okręgowych na

stanowisko prezesów sądów apelacyjnych [odpowiednio w zakresie powoływania wiceprezesów, również w zakresie wyeliminowania udziału kolegium sądu w procesie opiniowania]. Mając na względzie treść art. 179 Konstytucji RP, który stanowi, że sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony, wątpliwości konstytucyjne budzi kompetencja Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie powoływania na prezesów sądów sędziów z innych sądów, w szczególności sędziów sądu rejonowego na stanowisko prezesa sądu okręgowego, jak również sędziego sądu okręgowego na prezesa sądu apelacyjnego (odpowiednia argumentacja dotyczy procedury powołania wiceprezesów).

W praktyce oznacza to obejście konstytucyjnych kompetencji Prezydenta RP i KRS [jak również jest sprzeczne z treścią art. 10 Konstytucji RP]. Nie budzi jednocześnie wątpliwości, że narusza to również zasadę współdziałania władz, określoną w treści Preambuły do Konstytucji RP.

Konkluzja:

Propozycje poddane opiniowaniu stanowią przykład działania ignorującego dotychczasowe orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego. Stanowią też przykład negacji obowiązujących postanowień Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 roku. Można odnieść wręcz wrażenie, że podstawowym celem, który stawia sobie projektodawca jest materialne skonstruowanie na nowo podstawowych zasad ustrojowych i gwarancji niezależności sądów oraz niezawisłości sędziów, wbrew dotychczasowemu stanowisku judykatury i doktryny. Przykładem takiego podejścia projektodawcy, obok wymienionych wyżej rozwiązań, jest kompetencja Ministra Sprawiedliwości w zakresie odwoływania obecnych prezesów i wiceprezesów sądu, w tym w oparciu o nowe i wysoce nieprecyzyjne przesłanki („stwierdzenia szczególnie niskiej efektywności działań w zakresie pełnionego nadzoru administracyjnego lub organizacji pracy w sądzie lub sądach niższych”, a także „gdy dalsze pełnienie funkcji z innych powodów nie da się

pogodzić z dobrem wymiaru sprawiedliwości”), pozwalające Ministrowi na dowolność i arbitralność oraz sprzeciwiające się standardom państwa prawa, w tym także zasadzie określoności prawa. Procedura ta powtarza w istocie klasyczny model odpowiedzialności politycznej przed Ministrem Sprawiedliwości i sprowadza rolę ustawy do narzędzia „wymiany kadr”. Zrywa jednocześnie więź z jakimikolwiek mechanizmami definiującymi podstawowe standardy kształtujące treść zasady podziału władz. W takim ujęciu mamy już bowiem do czynienia z jedynie słuszną władzą, która chce podporządkować sobie inne władze.

Załącznik: Ewolucja postanowień ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych – powoływanie i odwoływanie prezesów

I. Sądy powszechne

1. Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst pierwotny; Dz.U. Nr 31, poz. 137):

Art. 30

§ 1. Prezesów i wiceprezesów sądów spośród sędziów powołuje, a także odwołuje Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii kolegium sądu wojewódzkiego.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, przed podjęciem decyzji, o której mowa w § 1, może zasięgnąć opinii organizacji politycznych i społecznych działających w sądzie.

§ 3. Wiceprezesa sądu wojewódzkiego sprawującego kierownictwo sądu pracy i ubezpieczeń społecznych Minister Sprawiedliwości powołuje i odwołuje po zasięgnięciu opinii także Ministra Pracy, Płac i Spraw Socjalnych.

2. Po wejściu w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1989 r. o zmianie ustaw – Prawo o ustroju sądów powszechnych, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym, o Trybunale Konstytucyjnym, o ustroju sądów wojskowych i Prawo o notariacie (Dz.U. Nr 73, poz. 436):

Art. 30

§ 1. Prezesa sądu wojewódzkiego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród co najmniej dwóch kandydatów wybranych przez zgromadzenie ogólne sędziów. Kandydatów zgłaszają członkowie zgromadzenia lub Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu wojewódzkiego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Sądu Najwyższego. Prezesa sądu wojewódzkiego odwołuje Minister Sprawiedliwości za zgodą zgromadzenia ogólnego lub na jego wniosek.

§ 2. Prezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród co najmniej dwóch sędziów. Kandydatów przedstawia prezes sądu wojewódzkiego, za zgodą kolegium sądu wojewódzkiego i po zasięgnięciu

opinii sędziów sądu rejonowego wyrażonej na zebraniu sędziów. Jedna kandydatura może być przedstawiona w razie braku innych kandydatów. Prezesa sądu rejonowego odwołuje Minister Sprawiedliwości za zgodą kolegium sądu wojewódzkiego lub na wniosek prezesa sądu wojewódzkiego uzgodniony z kolegium sądu wojewódzkiego – po zasięgnięciu opinii sędziów sądu rejonowego wyrażonej na zebraniu sędziów

§ 3. Do powołania i odwołania wiceprezesa sądu wojewódzkiego stosuje się § 1, a do powołania i odwołania wiceprezesa sądu rejonowego § 2.

3. Po wejściu w życie ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o powołaniu sądów apelacyjnych oraz o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych, Kodeks postępowania cywilnego, Kodeks postępowania karnego, o Sądzie Najwyższym, o Naczelnym Sądzie Administracyjnym i o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. Nr 53, poz. 306):

Art. 29¹

Prezesa i wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród co najmniej dwóch kandydatów wybranych przez zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego. Kandydatów zgłaszają członkowie zgromadzenia ogólnego lub Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Sądu Najwyższego. Prezesa i wiceprezesa sądu apelacyjnego odwołuje Minister Sprawiedliwości za zgodą zgromadzenia ogólnego lub na jego wniosek.

4. Po wejściu w życie ustawy z dnia 15 maja 1993 r. o zmianie ustaw – Prawo o ustroju sądów powszechnych, o prokuraturze, o Sądzie Najwyższym, o Trybunale Konstytucyjnym, o Krajowej Radzie Sądownictwa i o powołaniu sądów apelacyjnych (Dz.U. Nr 47, poz. 213):

Art. 29¹

§ 1. Prezesa sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego

sędziów danego sądu apelacyjnego.

§ 2. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać prezesa sądu apelacyjnego, jeżeli zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego wyraziło sprzeciw wobec kandydata większością dwóch trzecich głosów.

§ 3. Wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, na wniosek prezesa danego sądu apelacyjnego lub z własnej inicjatywy po wysłuchaniu opinii prezesa tego sądu.

Art. 30

§ 1. Prezesa sądu wojewódzkiego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu wojewódzkiego, sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów danego sądu wojewódzkiego i opinii prezesa właściwego sądu apelacyjnego. Przepis

art. 29¹ § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wiceprezesa sądu wojewódzkiego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądów powszechnych, na wniosek prezesa danego sądu wojewódzkiego lub z własnej inicjatywy, po wysłuchaniu opinii prezesa tego sądu.

4. Powyższe przepisy tracą moc na skutek wyroku TK w sprawie o sygn. Akt K 11/93 (Dz.U. Nr 77, poz. 355).

5. Po wejściu w życie ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 91, poz. 421):

Art. 29¹

§ 1. ---

§ 2. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać ani odwołać prezesa sądu apelacyjnego, jeżeli zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego wyraziło sprzeciw.

§ 3. Wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego na wniosek prezesa danego sądu apelacyjnego lub z własnej inicjatywy, po zasięgnięciu opinii kolegium.

§ 4. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać ani odwołać wiceprezesa sądu apelacyjnego, jeżeli kolegium sądu apelacyjnego wyraziło sprzeciw bezwzględną większością głosów.

Art. 30

§ 1. ---

§ 2. Wiceprezesa sądu wojewódzkiego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądów powszechnych, na wniosek prezesa danego sądu wojewódzkiego lub z własnej inicjatywy, po zasięgnięciu opinii kolegium tego sądu.

§ 3. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać ani odwołać wiceprezesa sądu wojewódzkiego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego, jeżeli kolegium sądu wojewódzkiego wyraziło sprzeciw bezwzględną większością głosów.

6. Po wejściu w życie ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 81, poz. 406):

Art. 29¹

§ 1. Prezesa sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów danego sądu apelacyjnego, z zastrzeżeniem § 2.

§ 2. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać ani odwołać prezesa sądu apelacyjnego, jeżeli zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego wyraziło sprzeciw.

§ 3. Wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego na wniosek prezesa danego sądu apelacyjnego lub z własnej inicjatywy, po zasięgnięciu opinii kolegium.

§ 4. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać ani odwołać wiceprezesa sądu apelacyjnego, jeżeli kolegium sądu apelacyjnego wyraziło sprzeciw bezwzględną większością głosów.

Art. 30

§ 1. Prezesa sądu wojewódzkiego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu wojewódzkiego, sądu apelacyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów danego sądu wojewódzkiego i opinii prezesa właściwego sądu apelacyjnego. Przepis

art. 29¹ § 2 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Wiceprezesa sądu wojewódzkiego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego powołuje i odwołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądów powszechnych, na wniosek prezesa danego sądu wojewódzkiego lub z własnej inicjatywy, po zasięgnięciu opinii kolegium tego sądu.

§ 3. Minister Sprawiedliwości nie może jednak powołać ani odwołać wiceprezesa sądu wojewódzkiego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego, jeżeli kolegium sądu wojewódzkiego wyraziło sprzeciw bezwzględną większością głosów.

7. Ustawą z dnia 18 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr 160, poz. 1064) w omawianych przepisach zmieniono sądy wojewódzkie na okręgowe.

8. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (tekst pierwotny) – Dz.U. Nr 98, poz. 1070

Art. 23

§ 1. Prezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu apelacyjnego bądź Sądu Najwyższego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów apelacji.

§ 2. Minister Sprawiedliwości przedstawia zgromadzeniu ogólnemu kandydata na prezesa, w celu wydania opinii.

§ 3. Jeżeli opinia nie zostanie wydana w terminie dwóch miesięcy od

przedstawienia kandydata właściwemu zgromadzeniu ogólnemu, Minister Sprawiedliwości może powołać prezesa sądu apelacyjnego bez opinii.

§ 4. W razie wydania przez zgromadzenie ogólne negatywnej opinii o kandydacie, Minister Sprawiedliwości może go powołać po uzyskaniu pozytywnej opinii Krajowej Rady Sądownictwa. Negatywna opinia Krajowej Rady Sądownictwa jest dla Ministra Sprawiedliwości wiążąca.

§ 5. Jeżeli Krajowa Rada Sądownictwa w terminie miesiąca od przedstawienia przez Ministra Sprawiedliwości zamiaru powołania prezesa, mimo negatywnej opinii zgromadzenia ogólnego, nie wyda opinii, uważa się, że opinia jest pozytywna.

§ 6. Wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów danego sądu apelacyjnego, na wniosek prezesa tego sądu, po zasięgnięciu opinii kolegium tego sądu.

Art. 24

§ 1. Prezesa sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu okręgowego albo sądu apelacyjnego, po zasięgnięciu opinii zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu i opinii prezesa przełożonego sądu apelacyjnego.

§ 2. Do powołania prezesa sądu okręgowego stosuje się przepisy art. 23 § 2-5.

§ 3. Wiceprezesa sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu okręgowego albo sądu apelacyjnego, na wniosek prezesa danego sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii kolegium tego sądu i opinii prezesa przełożonego sądu apelacyjnego.

Art. 25

§ 1. Prezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu rejonowego albo sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii kolegium przełożonego sądu okręgowego i prezesa przełożonego sądu okręgowego.

§ 2. Do powołania prezesa sądu rejonowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 23 § 2-5, z tym że termin do wydania opinii przez kolegium wynosi jeden miesiąc.

§ 3. Wiceprezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów sądu rejonowego albo sądu okręgowego na wniosek prezesa danego sądu rejonowego, po zasięgnięciu opinii kolegium przełożonego sądu okręgowego i prezesa przełożonego sądu okręgowego.

9. Art. 89 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. Nr 240, poz. 2052) wykreślił możliwość powołania na prezesa sądu apelacyjnego sędziego SN.

10. Art. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o prokuraturze, ustawy – Prawo o ustroju sądów wojskowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 228, poz. 2256) zamienił zgromadzenie ogólne sędziów apelacji na zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego.

11. Art. 1 ustawy z dnia 29 czerwca 2007 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 136, poz. 959) określił, że termin, o którym mowa w art. 25 § 2 wynosi 14 dni.

12. Art. 1 ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 203, poz. 1192) przywrócił zgromadzenie ogólne sędziów apelacji i zmienił termin dla KRS z miesiąca na 30 dni, a także zmienił sposób powoływania prezesów sądów rejonowych:

Art. 25

§ 1. Prezesa sądu rejonowego powołuje prezes sądu apelacyjnego spośród sędziów sądu rejonowego albo sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii zebrania sędziów danego sądu rejonowego i prezesa przełożonego sądu okręgowego.

§ 2. Do powołania prezesa sądu rejonowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 23 § 2-5, z tym że termin do wydania opinii przez zebranie wynosi trzydzieści dni.

§ 3. Wiceprezesa sądu rejonowego powołuje prezes sądu apelacyjnego spośród sędziów danego sądu rejonowego, na wniosek prezesa tego sądu, po zasięgnięciu opinii kolegium i prezesa przełożonego sądu okręgowego.